

Monumentnummer*: 509986

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijksmonument
Inschrijving register* 10 juni 1998
Kadaster deel/nr 82772/168

Woonplaats*	Gemeente*	Provincie*
Sas van Gent	Terneuzen	Zeeland

Locatiennaam	Locatieomschrijving
Sas van Gent	

Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding	Grondperceel
Sas van Gent	C			5344

*Omschrijving***

Inleiding

Bakstenen, drie beukige neo-gotische kruisbasiliek met fronttoren, in 1891/1892 gebouwd naar ontwerp van J.Th.J. Cuypers door aannemer C. Mulders uit Raamsdonksveer. De kerk kwam tot stand onder "bouwpastoor" A.G. Blankers en is de opvolger van de "kerkschuur" uit 1739 welke op hetzelfde terrein, direct naast de huidige, stond. Het interieur, met name afwerking en inrichting, werd tijdens een renovatie-herinrichting in 1965 sterk gewijzigd in de trant van de Bossche School waarbij belangrijke, voor de architect kenmerkende, details verloren zijn gegaan en waarbij het interieur, waaronder koorinrichting en altaren, gedeeltelijk is ontmanteld. De tijdens deze herinrichting aangebrachte zaken komen niet voor bescherming in aanmerking. Het orgel valt buiten de bescherming. De zes stuks gebrandschilderde ramen in de westgevel van het transept werden omstreeks 1956 aangebracht en vallen eveneens buiten de bescherming.

Omschrijving

Het bouwwerk is geheel opgetrokken uit rode machinale baksteen in kruisverband, voorzien van banden in gele steen. De gevels zijn geplaatst op een natuurstenen plint en worden afgesloten door een sobere houten gootlijst op een uitkragende siermetselwerk band.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Het muurwerk is voorzien van kettingankers. De zeven vensters in het priesterkoor, het bovenlicht van de hoofdentree en het venster ter plaatse van de orgelnis in de oostgevel zijn in zandsteen uitgevoerd; de overige vensters in baksteen. De zijbeuken worden door steunberen in traveeën verdeeld met per travee één spitsboogvormig glas-in-lood venster, waarboven, in het opgaand gevelwerk van het middenschip, steeds een reeks van drie spitsboogvormig vensters. De vensterdorpels en afdekplaten in de steunberen zijn getrappt uitgevoerd. De topgevels van het transept bezitten in het bovenste deel een groep van drie spitsboogvormige vensters waarboven een kleine venstergroep ter verlichting van de kapruimte. Het vijf-vlaks koor bezit in elk gevelvlak een rijk glas-in-lood venster. Aan de noordzijde, grenzend aan het koor bevindt zich een kapel met rijke glas-in-lood vensters. In de centrale torenbouw tegen de oostgevel is een spitsboogvormige entreepartij met een getraceerd glas-in-lood bovenlicht aanwezig. Daarboven zijn respectievelijk een gevelband met gemetseld mozaïek, een drielichtvenster onder een spitsboog ter hoogte van de orgelnis en een reeks van drie spitsboogvensters met glas-in-lood aangebracht. Ter hoogte van het luidwerk bevinden zich aan alle zijden van de toren reeksen van drie spitsboogvormige galmgaten. Aan weerszijden van de toren bevinden zich drielichtvensters, ter plaatse van de doopkapel respectievelijk de rechter kapel in het verlengde van de zijbeuken.

In de hoek tegen het koor bevindt zich aan de Zusterstraat de sacristie, die bestaat uit een verdiepingloos, drie traveeën breed bijgebouw onder een eigen zadeldak. De rechthoekige vensters zijn als drielicht uitgevoerd. De rechter travee bevat een vernieuwde entree. In 1897 is een bestaand bouwwerk tegen de noordelijke gevel, mogelijk een restant van de oude kerk, tot berghok verbouwd. In 1925 is dit platgedekte gebouw vergroot en via een poort en buitenruimte vanaf het voorterrein, buitenlangs toegankelijk gemaakt.

Schip en transept zijn voorzien van zadeldaken gedekt met leien. De viering wordt bekroond door een opengewerkte dakruiter met een leien gedekte torenspits. De zadeldaken bezitten kleine, met leien gedekte dakkapellen ter verlichting van de kapruimte. De hoofdtoren bezit een achtlaks, met leien gedekte spits, bekroond door een kruis en haan. Aan de voet van de spits bevinden zich wijzerplaten in dakkapelachtige elementen. De oorspronkelijke wijzerplaten uit 1892 zijn in de loop der tijd vervangen.

Na de interieuraanpassingen uit de jaren zestig van deze eeuw heeft met name het middenschip een versoberd aanzien gekregen waarin het egaal grijze schilderwerk op de muren overheerst. Overige afwerkingen, waaronder muurwerken en kolommen in schoon metselwerk uit rode machinale "Stekene Steen" met geel-zwarte banden, de zijbeukgewelven en het hoofdportaal zijn nog oorspronkelijk. De gewelfplafonds in de zijbeuken zijn gemetseld in de vorm van kruisribgewelven, de overige gewelven in schip, transept en priesterkoor zijn uitgevoerd in beton (cementijzer) met ribben van de firma Picha & Stevens te Sas van Gent. Schip en transept bezitten een tongewelf met geknikte kruin, het priesterkoor een kruis- en een straalgewelf en de viering een stergewelf. De sacristie is voorzien van een betonnen tongewelf.

De gewelfschildering in het priesterkoor met goud-groene decoratie op de ribben is nog origineel.

Het merendeel van de glas-in-lood ramen is sober uitgevoerd met maaswerk in blauw-beige-geel. Van bijzondere waarde zijn de drie figuratieve gebrandschilderde glas-in-lood ramen in het priesterkoor, vervaardigd in het Roermondse atelier van F. Nicolas & Zn., mogelijk naar ontwerp van Cuypers. Vermoedelijk is ook het driedelig gebrandschilderd raam uit 1896 in de Heilig Hart kapel uit dit atelier afkomstig. In de jaren 1929-1931 werden de overige figuratieve gebrandschilderde ramen, vervaardigd in het atelier van Hendrik Coppejans te Gent, in de kapel en in het priesterkoor aangebracht. De gangpaden in de kerk zijn in natuursteen uitgevoerd, mogelijk nog afkomstig uit de oude kerk.

Waardering

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Kerk van algemeen belang vanwege cultuurhistorische waarde en van architectuurhistorische waarden als zeer zeldzaam voorbeeld van een betongewelfconstructie in de bouwperiode. Het geheel is van ensemblewaarde voor het aanzien van de stad.

Hoofdcategorie

Religieuze gebouwen

Subcategorie

Kerk en kerkonderdeel

Functie

Kerk

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument